

پیش بینی سازگاری زناشویی بر اساس انتظارات زناشویی با نقش میانجی تعارض های زناشویی

سیمین عمرانی^۱
فرهاد جمهری^{۲*}
حسن احدی^۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف پیش بینی سازگاری زناشویی بر اساس انتظارات زناشویی با نقش میانجی تعارض های زناشویی انجام شد. این پژوهش مقطعی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای تهران در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ بودند. نمونه پژوهش ۴۰۰ نفر (۲۰۰ مرد و ۲۰۰ زن) بودند که با روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای انتخاب شدند. ابزارهای جمع آوری داده ها شامل پرسشنامه های سازگاری زناشویی (اسپاینیر، ۱۹۷۶)، انتظارات زناشویی (بهرامی احسان و همکاران، ۱۳۸۹) و تعارض های زناشویی (ثنایی، ۱۳۸۷) بودند. داده ها با روش مدل سازی معادلات ساختاری با نرم افزار لیزرل تحلیل شدند. یافته ها نشان داد که مدل برازش مناسبی داشت و انتظارات زناشویی بر تعارض های زناشویی و سازگاری زناشویی و تعارض های زناشویی بر سازگاری زناشویی دانشجویان متاهل اثر مستقیم و معنادار داشت. همچنین انتظارات زناشویی با میانجی تعارض های زناشویی بر سازگاری زناشویی دانشجویان متاهل اثر غیرمستقیم و معنادار داشت ($P < 0/01$). بنابراین می توان گفت که انتظارات زناشویی و تعارض های زناشویی در تبیین سازگاری زناشویی دانشجویان متاهل نقش موثری دارند.

واژه های کلیدی: سازگاری زناشویی، انتظارات زناشویی، تعارض های زناشویی، دانشجویان متاهل

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی عمومی، گروه روانشناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۲. استادیار، گروه روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) farhadjomehri@yahoo.com
۳. استاد، گروه روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

مقدمه

ازدواج یکی از مهمترین مراحل زندگی بشر است و حمایت اجتماعی و عاطفی که فرد با ازدواج بدست می‌آورد بر سلامت جسمی، معنوی و اجتماعی تاثیر زیادی دارد و باعث افزایش سازگاری می‌گردد (کالکان و ارسانلی^۱، ۲۰۱۲). سازگاری زناشویی^۲ حالتی است که در آن یک احساس کلی از رضایت و شادکامی در زن و شوهر نسبت به ازدواج و یکدیگر وجود دارد (دارگوت و کیسا^۳، ۲۰۱۸). سازگاری زناشویی فرایندی است که در طول زندگی زوجین شکل می‌گیرد. زیرا لازمه آن انطباق سلیقه‌ها، شناخت صفات شخصی، ایجاد قواعد رفتاری و شکل‌گیری الگوهای مرادده‌ای است. پس سازگاری زناشویی نوعی فرایند تکاملی بین زن و شوهر است (اولیاء، فاتحی‌زاده و بهرامی، ۱۳۸۵). زوجین سازگار کسانی هستند که توافق مناسبی با یکدیگر دارند و از کیفیت و نوع روابط خود و گذراندن اوقات فراغت خود راضی هستند و مدیریت خوبی بر حل مسائل مالی دارند (ازمن و اتیک^۴، ۲۰۱۰).

یکی از عوامل موثر بر سازگاری زناشویی، انتظارات زناشویی^۵ است. انتظارات یکی از پنج پدیده شناختی (انتظارات، ادراکات، اسنادها، استانداردها و فرضیات) است که تحریف در آن نقش مهمی در آشفتگی و ناسازگاری زناشویی دارد (شاکلی و آلن^۶، ۲۰۱۸). در تمام روابط بین‌فردی از جمله ازدواج افراد با انتظارات معینی وارد رابطه می‌شوند که این انتظارات بر رفتار آنها به شیوه مثبت یا منفی تاثیر می‌گذارد. معمولاً بیشتر زوج‌ها انتظارات غیرواقع‌بینانه‌ای نسبت به زندگی زناشویی دارند و آنان غالباً انتظار دارند که همسران آنها تمام خلاهای زندگی آنها قبل از ازدواج را پر کنند (فینی و کارانتزاس^۷، ۲۰۱۷). تایید انتظارات می‌تواند از طریق دو مکانیسم تایید ادراک و تایید رفتار رخ دهد. انتظارات می‌توانند به‌عنوان اهداف غیرواقع‌بینانه‌ای عمل کنند و افراد پیامدهای بوجود آمده را با این انتظارات غیرواقع‌بینانه مقایسه نمایند. پس همسرانی که انتظارات بسیار بالایی در مورد رابطه خود دارند در خطر ناامید شدن و دلسرد شدن قرار دارند. چون احتمال زیادی وجود دارد که نتایج بوجود آمده انتظارات آنها را برآورده نکند (واترلیوس، اسکاگرند، چانی و گاهگان^۸، ۲۰۱۶).

یکی از عواملی که می‌تواند بین سازگاری زناشویی و انتظارات زناشویی نقش میانجی داشته باشد، تعارض‌های زناشویی^۹ است. تعارض‌های زناشویی از ناهماهنگی زن و شوهر در نوع نیازها و روش‌های ارضای آنها، خودمحوری، اختلاف در خواسته‌ها، طرح‌های رفتاری و رفتار غیرمسئولانه نسبت به ارتباط زناشویی و ازدواج ناشی می‌شود (فرحبخش، ۱۳۸۳). در واقع تعارض زمانی بوجود می‌آید که زوجین به دلیل همکاری و تصمیمات مشترکی که می‌گیرند درجات مخالفی از استقلال و همبستگی را نشان می‌دهند که این تفاوت‌ها را می‌توان روی یک پیوستار از تعارض خفیف تا شدید و کامل طبقه‌بندی کرد (ژانگ، اسپینراد، آیزنبرگ، لو و وانگ^{۱۰}، ۲۰۱۷). زوجینی که دچار تعارض می‌شوند در واقع زوجینی هستند که چیزی که یکی از همسران می‌خواهد، همسر دیگر نمی‌خواهد. هرگاه این تعارض به صورت

1. Kalkan & Ersanli
2. marital adjustment
3. Durgut & Kisa
4. Ozmen & Atik
5. marital expectations
6. Shockley & Allen
7. Feeney & Karantzias
8. Vaterlaus, Skogrand, Chaney & Gahagan
9. marital conflicts
10. Zhang, Spinrad, Eisenberg, Luo & Wang

تعارض مخرب در آید رنجش و خصومت موجود نسبت به شخص مخاطب باعث کاهش اعتماد، اطمینان، دوستی، همکاری و صمیمیت آنها می‌گردد (مخانووا، مک‌نولتی، ایکل، نیکونووا و مانر^۱، ۲۰۱۸). نتایج پژوهش‌ها حاکی از رابطه انتظارات زناشویی، تعارض‌های زناشویی و سازگاری زناشویی است. برای مثال شویتا^۲ (۲۰۱۷) ضمن پژوهشی درباره سازگاری زناشویی در میان زوجین مراقبت در ارتباط با سن به این نتیجه رسیدند که عوامل بسیاری از جمله سن، انتظارات و تعارض‌های زناشویی در سازگاری زناشویی نقش موثری دارند. در پژوهشی دیگر هنری و پارثاساراثی^۳ (۲۰۱۰) ضمن بررسی سازگاری زناشویی و خانوادگی در بزرگسالان جوان به گزارش کردند که انتظارات و تعارض‌ها بر سازگاری زناشویی و خانوادگی تاثیر داشتند. همچنین ناموران گرمی، مرادی، فرزاد و زهراکار (۱۳۹۶) در پژوهشی درباره تعیین ابعاد سازگاری زناشویی در زوج‌های ایرانی گزارش کردند که سازگاری زناشویی را می‌توان بر اساس مسئولیت‌پذیری، تفاهم، ساختار ارتباطی و تعارض‌های زناشویی پیش‌بینی کرد. موسوی و دهشیری (۱۳۹۴) ضمن پژوهشی با عنوان نقش فاصله بین انتظارات و واقعیت رابطه زناشویی در رضایت زناشویی زنان و مردان شهر تهران گزارش کردند که هرچقدر فاصله بین انتظارات و واقعیت رابطه زناشویی بیشتر باشد میزان رضایت زناشویی زنان و مردان نیز کمتر می‌شود. عباسی (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان نقش ویژگی‌های شخصیتی، سبک‌های حل تعارض و انتظارات زناشویی در پیش‌بینی سازگاری زناشویی با میانجیگری دلدزدگی زناشویی در معلمان زن متاهل شهر کرمانشاه به این نتیجه رسید که انتظارات زناشویی با سازگاری زناشویی رابطه معناداری داشت و توانست آن را پیش‌بینی نماید. حسینی‌نسب، بدری و قائمیان اسکویی (۱۳۸۷) ضمن پژوهشی با عنوان رابطه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های حل تعارض بین فردی با سازگاری زناشویی دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد تبریز گزارش کردند که سبک‌های حل تعارض با سازگاری زناشویی رابطه معنادار داشت. تعارض از دیدگاه سیستمی تنازع بر سر تصاحب پایگاه و منابع قدرت است که در جهت حذف امتیاز دیگری و افزایش امتیاز خود بروز می‌کند. همچنین در نظر گرفتن اهمیت مقوله انتظارات زناشویی در زوجین و نقش میانجی تعارض‌های زناشویی و نقش هر یک از آنها در سازگاری زناشویی محقق را بر آن داشت تا به بررسی آنها بپردازد. پژوهشگر پژوهشی درباره رابطه این سه متغیر نیافت و در این زمینه یک خلا پژوهشی احساس کرد. علاوه بر آن در بحث اهمیت و ضرورت پژوهش حاضر می‌توان گفت که علاوه بر آنکه پژوهش‌های اندکی به صورت پراکنده درباره رابطه متغیرهای مذکور انجام شده، پژوهش‌های قبلی به بررسی رابطه علی بین آنها نپرداختند. بنابراین پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی سازگاری زناشویی بر اساس انتظارات زناشویی با نقش میانجی تعارض‌های زناشویی انجام شد.

روش پژوهش

این پژوهش مقطعی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای تهران در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ بودند. از میان اعضای جامعه تعداد ۴۰۰ نفر (۲۰۰ مرد و ۲۰۰ زن) با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. در این روش نمونه ابتدا تعدادی از واحدها به روش تصادفی به کمک قرعه‌کشی انتخاب و سپس از هر دانشکده تعدادی رشته و سپس از رشته تعدادی کلاس به روش تصادفی به کمک قرعه‌کشی انتخاب شدند.

1. Makhanova, McNulty, Eckel, Nikonova & Maner

2. Shweta

3. Henry & Parthasarathy

ملاک‌های ورود به مطالعه شامل گذشت حداقل شش ماه از زندگی مشترک و نداشتن سابقه مداخلات روانشناختی در یک سال گذشته و ملاک‌های خروج از مطالعه شامل انصراف از ادامه همکاری و تکمیل پرسشنامه‌ها به صورت نامناسب بود.

اعضای نمونه پس از انتخاب با روش نمونه‌گیری ذکر شده و با توجه به ملاک‌های ورود به مطالعه به ابزارهای زیر پاسخ دادند. پرسشنامه سازگاری زناشویی: این ابزار توسط اسپاینیر^۱ در سال ۱۹۷۶ با ۱۴ گویه طراحی شد. پرسشنامه سازگاری زناشویی بر اساس مقیاس شش درجه‌ای لیکرت از صفر تا پنج نمره‌گذاری و نمره ابزار با مجموع نمره گویه‌ها محاسبه می‌گردد (دامنه نمرات ۰-۷۰) و نمره بالاتر نشان‌دهنده سازگاری زناشویی بیشتر است. اسپاینیر (۱۹۷۶) روایی ابزار را با روش تحلیل عاملی تایید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۶ گزارش کرد. در ایران درویزه و کهکی (۱۳۸۷) پایایی ابزار را با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۴ گزارش کردند. پرسشنامه انتظارات زناشویی: این ابزار توسط بهرامی احسان و همکاران در سال ۱۳۸۹ با ۳۲ گویه طراحی شد. پرسشنامه انتظارات زناشویی بر اساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از صفر تا چهار نمره‌گذاری و نمره ابزار با مجموع نمره گویه‌ها محاسبه می‌گردد (دامنه نمرات ۰-۱۲۸) و نمره بالاتر نشان‌دهنده انتظارات زناشویی واقع‌بینانه‌تر است. بهرامی احسان و همکاران (۱۳۸۹) روایی ابزار را با نظر متخصصان تایید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۰ گزارش کردند (به نقل از بخشوده و بهرامی احسان، ۱۳۹۱). پرسشنامه تعارض‌های زناشویی: این ابزار توسط ثنایی در سال ۱۳۸۷ با ۵۴ گویه طراحی شد. پرسشنامه تعارض‌های زناشویی بر اساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از یک تا پنج نمره‌گذاری و نمره ابزار با مجموع نمره گویه‌ها محاسبه می‌گردد (دامنه نمرات ۰-۲۷۰) و نمره بالاتر نشان‌دهنده تعارض‌های زناشویی بیشتر است. ثنایی (۱۳۸۷) روایی صوری و محتوایی ابزار را با نظر متخصصان تایید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۶ گزارش کرد. همچنین زارعی، برومند، صادقی‌فرد، نجارپوریان و عسکری (۱۳۹۷) پایایی ابزار را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ گزارش کردند.

داده‌های پس از ورود به نرم‌افزار، در سطح توصیفی با روش شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی و در سطح استنباطی با روش مدل‌سازی معادلات ساختاری به کمک نرم‌افزار لیزرل تحلیل شدند.

یافته‌ها

نمونه‌های پژوهش ۴۰۰ نفر بودند که ۲۰۰ نفر معادل ۵۰ درصد مرد و ۲۰۰ نفر معادل ۵۰ درصد زن در پژوهش حضور داشتند. همچنین ۱۲۵ نفر معادل ۳۱/۲۵ درصد در مقطع کارشناسی، ۱۹۸ نفر معادل ۴۹/۵۰ درصد در مقطع کارشناسی ارشد و ۷۷ نفر معادل ۱۹/۲۵ درصد در مقطع دکتری مشغول به تحصیل بودند. در جدول ۱ نتایج شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در دانشجویان متاهل گزارش شد.

جدول ۱. نتایج شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در دانشجویان متاهل (n=۴۰۰)

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	کجی	کشیدگی
انتظارات زناشویی	۷۰/۶۵	۹/۲۰	-۰/۲۵	-۰/۵۳
تعارض‌های زناشویی	۱۳۳/۷۸	۱۲/۵۰	۰/۱۹	۰/۴۰
سازگاری زناشویی	۴۹/۶۷	۶/۷۳	-۰/۱۱	-۰/۲۷

با توجه به مقدار کجی و کشیدگی جدول ۱ فرض نرمال بودن تایید شد. چون مقدار آنها در دامنه ۱+ تا ۱- قرار دارد. در جدول ۲ نتایج همبستگی متغیرهای پژوهش در دانشجویان متاهل گزارش شد.

جدول ۲. نتایج همبستگی متغیرهای پژوهش در دانشجویان متاهل (n=۴۰۰)

متغیرها	۱	۲	۳
۱. انتظارات زناشویی	۱		
۲. تعارض‌های زناشویی	-۰/۴۷**	۱	
۳. سازگاری زناشویی	۰/۵۶**	-۰/۵۳**	۱

با توجه به همبستگی جدول ۲ انتظارات زناشویی با تعارض‌های زناشویی رابطه منفی و معنادار و سازگاری زناشویی رابطه مثبت و معنادار و تعارض‌های زناشویی با سازگاری زناشویی رابطه منفی و معنادار دارند ($P < ۰/۰۱$). در جدول ۳ نتایج شاخص‌های برازندگی مدل برازش‌شده در دانشجویان متاهل گزارش شد.

جدول ۳. نتایج شاخص‌های برازندگی مدل برازش‌شده در دانشجویان متاهل (n=۴۰۰)

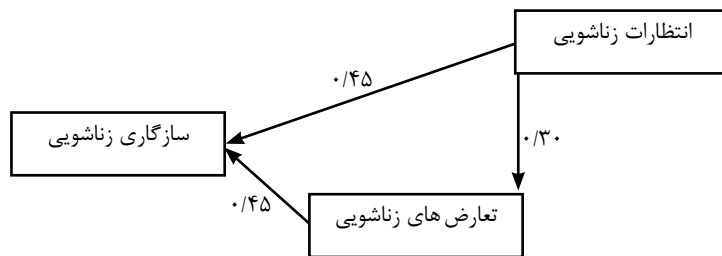
شاخص‌های برازندگی	df/χ²	GFI	RMSEA	NFI	CFI
آماره	۱/۵۲	۰/۹۶	۰/۰۷	۰/۹۴	۰/۹۵
حد مجاز	کمتر از ۳	بیشتر از ۰/۹	کمتر از ۰/۱	بیشتر از ۰/۹	بیشتر از ۰/۹

با توجه به مقدار همه شاخص‌های برازندگی مدل برازش‌شده پیش‌بینی سازگاری زناشویی بر اساس انتظارات زناشویی با نقش میانجی تعارض‌های زناشویی در دانشجویان متاهل برازش مناسبی دارد. در جدول ۴ نتایج فرضیه‌های پژوهش در دانشجویان متاهل گزارش شد.

جدول ۴. نتایج فرضیه‌های پژوهش در دانشجویان (n=۴۰۰)

فرضیه‌ها	ضریب بتا	آماره t	معناداری
۱. انتظارات زناشویی بر تعارض‌های زناشویی تاثیر مستقیم دارد.	-۰/۳۰	-۴/۷۹	۰/۰۱
۲. تعارض‌های زناشویی بر سازگاری زناشویی تاثیر مستقیم دارد.	-۰/۴۵	-۶/۲۱	۰/۰۱
۳. انتظارات زناشویی بر سازگاری زناشویی تاثیر مستقیم دارد.	۰/۴۵	۶/۲۱	۰/۰۱
۷. انتظارات زناشویی با نقش میانجی تعارض‌های زناشویی بر سازگاری زناشویی تاثیر غیرمستقیم دارد.	۰/۱۴	۲/۰۹	۰/۰۱

با توجه به مقدار معناداری انتظارات زناشویی بر تعارض‌های زناشویی و سازگاری زناشویی و تعارض‌های زناشویی بر سازگاری زناشویی تاثیر مستقیم و معنادار و انتظارات زناشویی با نقش میانجی تعارض‌های زناشویی بر سازگاری زناشویی تاثیر غیرمستقیم و معنادار در دانشجویان متاهل دارند ($P < ۰/۰۱$). بنابراین در نمودار ۱ مدل برازش‌شده در دانشجویان متاهل به همراه ضرایب استاندارد مسیرها گزارش شد.

نمودار ۱. مدل برازش‌شده پیش‌بینی سازگاری زناشویی بر اساس انتظارات زناشویی با نقش میانجی تعارض‌های زناشویی در دانشجویان متأهل به همراه ضرایب استاندارد مسیرها

بحث و نتیجه‌گیری

مساله سازگاری زناشویی به‌ویژه در افرادی که تازه تشکیل زندگی مشترک دادند و به خصوص آنهایی که علاوه بر مشکلات سایر متأهلان با مشکلات تحصیلی و درگیری‌های مربوط به آن نیز مواجه هستند، دو چندان می‌شود. بنابراین برای کاهش مشکلات سازگاری آنان باید عوامل مرتبط با آن را شناسایی کرد. بنابراین پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی سازگاری زناشویی بر اساس انتظارات زناشویی با نقش میانجی تعارض‌های زناشویی انجام شد.

نتایج نشان داد که انتظارات زناشویی بر تعارض‌های زناشویی و سازگاری زناشویی مستقیم و معنادار داشت. این نتایج با نتایج پژوهش‌های قبلی در این زمینه همسو بود (شوینا، ۲۰۱۷؛ هنری و پارتاساراثی، ۲۰۱۰؛ ناموران گرمی و همکاران، ۱۳۹۶؛ موسوی و دهشیری، ۱۳۹۴؛ عباسی، ۱۳۹۳). برای مثال شوینا (۲۰۱۷) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسید که انتظارات زناشویی بر تعارض‌های و سازگاری زناشویی نقش موثری داشت. همچنین ناموران گرمی و همکاران (۱۳۹۶) ضمن پژوهشی گزارش کردند که سازگاری زناشویی را می‌توان بر اساس تعارض‌های زناشویی پیش‌بینی کرد. در پژوهشی دیگر موسوی و دهشیری (۱۳۹۴) به این نتیجه رسیدند که هرچقدر فاصله بین انتظارات و واقعیت رابطه زناشویی بیشتر باشد میزان رضایت زناشویی زنان و مردان نیز کمتر می‌شود. در تبیین این نتایج بر مبنای نظر رفیعی، اعتمادی، بهرامی و جزایری (۱۳۹۴) می‌توان گفت که انتظارات زناشویی شامل انتظاراتی از جمله انتظار درک متقابل همسران، انتظار کمک در حل مشکلات زندگی زناشویی، انتظار برخورد منطقی از همسر و غیره است. اگر انتظارات زوجین غیرواقع‌بینانه باشد مثلاً انتظار داشته باشند که طرف مقابل همه خلاهای آنها را پر کند در زندگی زناشویی با مشکلات بسیاری مواجه می‌شوند و در مقابل اگر انتظارات زوجین واقع‌بینانه باشد مثلاً انتظار داشته باشند که در زندگی با مشکلاتی مواجه شوند و به یکدیگر در حل آنها کمک نمایند با مشکلات کمتری در زندگی زناشویی مواجه می‌گردند. در واقع یکی از عوامل موفقیت در ازدواج داشتن انتظارات زناشویی کارآمد است و این انتظارات در طی زمان و تحت تاثیر ارزش‌ها، توقع‌ها و توجیه‌های مورد قبول جامعه شکل می‌گیرند، ولی با این حال ممکن است از فردی به فرد دیگر متفاوت باشند. انتظارات واقعی و متجانس زوجین از ازدواج عملی مهمی در موفقیت ازدواج آنها است و برعکس انتظارات غیرواقع‌بینانه و ایده‌آل می‌تواند باعث بروز مشکلات و آسیب‌های جدی گردد. در نتیجه منطقی است که انتظارات زناشویی مناسب بر تعارض‌های تاثیر منفی و معنادار و بر سازگاری زناشویی تاثیر مثبت و معنادار داشته باشد. دیگر نتایج نشان داد که تعارض‌های زناشویی بر سازگاری زناشویی تاثیر مستقیم و معنادار داشت.

این نتایج با نتایج پژوهش‌های قبلی در این زمینه همسو بود (شویتا، ۲۰۱۷؛ هنری و پارثاساراثی، ۲۰۱۰؛ عباسی، ۱۳۹۳؛ حسینی‌نسب و همکاران، ۱۳۸۷). برای مثال شویتا (۲۰۱۷) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسید که تعارض‌های زناشویی در سازگاری زناشویی نقش موثری داشت. همچنین عباسی (۱۳۹۳) ضمن پژوهشی گزارش کرد که سبک‌های حل تعارض زوجین با سازگاری زناشویی آنان رابطه معناداری داشت. در تبیین این نتایج می‌توان گفت که ازدواج و زندگی زناشویی به دلایل مختلف و فراوان دچار مشکل و تعارض می‌شود. تعارض در روابط وقتی بروز می‌کند که رفتار یک شخص با توقعات شخص دیگر هماهنگ نباشد. تعارض در روابط صمیمی زناشویی امری طبیعی است. زیرا تعاملات مکرر و مختلف زوجین زمینه‌های بی‌شماری را برای تعارض فراهم می‌نمایند. همچنین تعارض عملی است که موجب ممانعت، تخریب و آسیب‌رسانی می‌شود و وجود آن ناشی از واکنش نسبت به تفاوت‌های فردی است و زمانی قوت می‌گیرد که احساس خشم، خصومت، کینه، نفرت، حسادت و آزار کلامی و غیرکلامی بر روابط زوجین حاکم شود. در نتیجه هرچقدر میزان تعارض‌های زناشویی بیشتر شود میزان سازگاری زناشویی کاهش می‌یابد و به عبارت دیگر تعارض‌های زناشویی بر سازگاری زناشویی تاثیر منفی و معنادار دارند.

علاوه بر آن نتایج نشان داد که سازگاری زناشویی با نقش میانجی تعارض‌های زناشویی بر انتظارات زناشویی تاثیر غیرمستقیم و معنادار داشت. در تبیین این نتایج می‌توان گفت که اثر انتظارات زناشویی بر سازگاری زناشویی به واسطه مکانیسم‌های شناختی و عاطفی صورت می‌گیرد که از مهم‌ترین مکانیسم‌های شناختی و عاطفی می‌توان به تعارض‌های زناشویی اشاره کرد. از آنجایی که انتظارات زناشویی در پژوهش حاضر یعنی داشتن انتظارات درست و منطقی از همسر خود و داشتن چنین انتظاراتی باعث کاهش استرس در زندگی و افزایش رضایت از زندگی به‌ویژه زندگی زناشویی می‌گردد. پس انتظارات زناشویی با نقش میانجی تعارض‌های زناشویی می‌توانند بر سازگاری زناشویی تاثیر معنادار داشته باشند. در نتیجه تعارض‌های زناشویی متغیر میانجی مناسبی بین انتظارات زناشویی و سازگاری زناشویی است و انتظارات زناشویی از طریق تعارض‌های زناشویی بر سازگاری زناشویی دانشجویان متأهل تاثیر می‌گذارد.

مهمترین محدودیت پژوهش، محدود شدن جامعه پژوهش به دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد واحدهای تهران اشاره کرد، لذا در تعمیم نتایج به سایر جمعیت‌ها باید جوانب احتیاط رعایت شود. محدودیت دیگر استفاده از ابزارهای خودگزارش‌ده برای جمع‌آوری داده‌ها بود، لذا نمی‌توان نتایج آن را همانند مصاحبه در نظر گرفت. بنابراین پیشنهاد می‌گردد که از سایر ابزارهای جمع‌آوری داده به‌ویژه مصاحبه برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شود. پیشنهاد دیگر انجام این پژوهش بر روی دانشجویان دانشگاه آزاد واحدهای سایر شهرها و یا دانشجویان سایر دانشگاه‌ها و مقایسه نتایج آن با نتایج پژوهش حاضر می‌باشد. بر اساس نتایج برای ارتقای سازگاری زناشویی باید با آموزش‌های لازم انتظارات زوجین را منطقی و تعارض‌های زناشویی در زندگی آنان را کاهش داد. پیشنهاد دیگر اینکه اقدامات سازمان‌یافته و مدونی توسط مراکز و سازمان‌های مرتبط با سلامت صورت پذیرد و یک برنامه جامعه برای افزایش سازگاری زناشویی طراحی و از طریق کارگاه‌های آموزشی توسط اساتید خبره، مجرب و کارآزموده اجرا شود.

منابع

- اولیاء، نرگس؛ فاتحی‌زاده، مریم و بهرامی، فاطمه. (۱۳۸۵). تاثیر آموزش غنی‌سازی زندگی زناشویی بر افزایش صمیمیت زوجین. فصلنامه خانواده‌پژوهشی، ۲(۶): ۱۱۹-۱۳۵.
- بخشوده؛ اسماء و بهرامی احسان، هادی. (۱۳۹۱). نقش انتظارات زناشویی و مبادلات سالم در پیش‌بینی رضایت زناشویی زوجین. دوفصلنامه مطالعات اسلام و روان‌شناسی، ۶(۱۰): ۲۷-۴۲.
- حسینی‌نسب، سیدداوود؛ بدری، رحیم و قائمیان اسکویی، آيسان. (۱۳۸۷). رابطه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های حل تعارض بین‌فردی با سازگاری زناشویی دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد تبریز. فصلنامه علوم تربیتی (آموزش و ارزشیابی)، ۱(۴): ۱۰۵-۱۳۰.
- درویزه، زهرا و کهکی، فاطمه. (۱۳۸۷). بررسی رابطه سازگاری زناشویی و بهزیستی روانی. مجله مطالعات زنان، ۶(۱): ۹۱-۱۰۴.
- رفیعی، اعظم؛ اعتمادی، عذرا؛ بهرامی، فاطمه و جزایری، رضوان‌السادات. (۱۳۹۴). بررسی تاثیر آموزش آمادگی برای ازدواج بر انتظارات زناشویی و مولفه‌های آن در دختران عقد کرده شهر اصفهان. فصلنامه زن و جامعه، ۶(۱): ۲۱-۳۹.
- زارعی، اقبال؛ برومند، رضا؛ صادقی‌فرد، مریم؛ نجارپوریان، سمانه و عسکری، مهین. (۱۳۹۷). مقایسه اثربخشی مشاوره گروهی مبتنی بر نظریه انتخاب و نظریه گاتمن بر افزایش صمیمیت زناشویی و کاهش تعارضات زناشویی در زنان متاهل. مجله روان‌شناسی اجتماعی، ۳(۴۸): ۳۳-۴۴.
- عباسی، اعظم. (۱۳۹۳). نقش ویژگی‌های شخصیتی، سبک‌های حل تعارض و انتظارات زناشویی در پیش‌بینی سازگاری زناشویی با میانجیگری دلزدگی زناشویی در معلمان زن متاهل شهر کرمانشاه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه رازی.
- فرحبخش، کیومرث. (۱۳۸۳). مقایسه میزان اثربخشی مشاوره زناشویی به شیوه ایس، واقعیت‌درمانی گلاسر و اختلاطی از آن دو در کاهش تعارضات زناشویی. رساله دکتری، دانشگاه علامه طباطبائی تهران.
- موسوی، فاطمه و دهشیری، غلامرضا. (۱۳۹۴). نقش فاصله بین انتظارات و واقعیت رابطه زناشویی در رضایت زناشویی زنان و مردان شهر تهران. مجله مطالعات اجتماعی روانشناختی زنان، ۱۳(۲): ۹۳-۱۱۰.
- ناموران گرمی، کبری؛ مرادی، علیرضا؛ فرزاد، ولی‌اله و زهراکار، کیانوش. (۱۳۹۶). تعیین ابعاد سازگاری زناشویی در زوج‌های ایرانی: یک مطالعه کیفی. مجله سلامت و مراقبت، ۱۹(۳): ۱۸۲-۱۹۴.
- Durgut, S., & Kisa, S. (2018). Predictors of marital adjustment among child brides. Archives of Psychiatric Nursing, 32(5): 670-676.
- Feeney, J., & Karantzas, G. C. (2017). Couple conflict: insights from an attachment perspective. Current Opinion in Psychology, 13: 60-64.
- Henry, J. A., & Parthasarathy, R. (2010). Assessment of marital and family expectations of a group of Urban single young adults. Indian Journal of Psychological Medicine, 32(1): 42-48.
- Kalkan, M., & Ersanli, E. (2012). The effects of the marriage enrichment program based on the cognitive behavioral approach on the marital adjustment of couples. Educational Sciences: Theory & Practice, 8(3): 977-986.
- Makhanova, A., McNulty, J. K., Eckel, L. A., Nikonova, L., & Maner, J. K. (2018). Sex differences in testosterone reactivity during marital conflict. Hormones and Behavior, 105: 22-27.
- Ozmen, O., & Atik, G. (2010). Attachment styles and marital adjustment of Turkish married indi-

- viduals. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 5: 367-371.
- Shockley, K. M., & Allen, T. D. (2018). It's not what I expected: The association between dual-earner couples' met expectations for the division of paid and family labor and well-being. *Journal of Vocational Behavior*, 104: 240-260.
- Shweta, D. R. (2017). Marital adjustment among dual career couples in relation to age. *International Journal of Innovative Research in Science*, 6(3): 4389-4392.
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales fo assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38(1): 15-28.
- Vaterlaus, J. M., Skogrand, L., Chaney, C., & Gahagan, K. (2016). Marital expectations in strong African American marriages. *Family Process*, 56(4): 883-899.
- Zhang, H., Spinrad, T. L., Eisenberg, N., Luo, Y., & Wang, Z. (2017). Young adults' internet addiction: Prediction by the interaction of parental marital conflict and respiratory sinus arrhythmia. *International Journal of Psychophysiology*, 120: 148-156.